

Publicat el 23-3-2003 a "Diari Levante - EMV".

"Vivimos en un mundo en el que estamos lejos de los árboles, lo que podría significar que estamos lejos de nosotros mismos" (Xuan Bello, "Historia universal de Paniceiros").

Integrar la natura en la ciutat

Carles Dolç *

Amb el creixement de les ciutats els seus habitants han deixat de tindre contacte amb la natura. Els municipis s'han expansionat sense orientar-se a integrar-la al seu si, generant-se des d'insatisfaccions ciutadanes a malestars de salut. La relació diària, o almenys habitual, amb la natura és, però, una condició de qualitat de vida i, en la nostra opinió, els municipis s'esforcen poc en eixa direcció.

Els plans urbanístics demostren com poden el compliment dels estàndards legals obligatoris de m² de zona verda per habitant, però massa sovint ho fan a base de fer-ne falsificacions, com ara incloure determinats terrenys agraris o residuals, sumar la superfície de carrers que tenen algun arbre o d'espais viaris inaprofitables, afegir terrenys programats com a jardí que no són encara propietat municipal... L'Organització Mundial de la Salut (OMS) recomana 9 m²/habitant, una directiva de la Unió Europea entre 10-20 m²/habitant i la nostra legislació demana uns 11 m²/hab. Doncs bé, les nostres ciutats estan al voltant de la meitat de l'estàndard de l'OMS i, un cas conegut aquests dies, la ciutat de Dénia, segons la seua delegació de Medi Ambient, compta amb una tercera part de la mitja d'arbres per habitant de les ciutats europees.

La presència de vegetació a la ciutat no és, però, un estàndard a satisfer, com semblen considerar-ho molts dels nostres consistoris, és una qüestió de necessitat. Que la ciutat tinga una relació de simbiosi amb la natura, que aquesta s'imbrique el màxim possible amb les trames urbanes, que s'integre dins dels nuclis edificats és una condició de sostenibilitat.

El verd urbà és un element d'oxigenació i descontaminació de l'aire; n'és un regulador climàtic imprescindible, fent els arbres de protecció solar i lumínica en les estacions càlides; ajuda a regular el règim d'aigües, a disminuir els efectes de l'erosió, a protegir la fauna; el seu paper lúdic en l'escena urbana és un factor de benestar psicològic humà, de les generacions menudes i de les grans; lligat a l'anterior hi ha també la seua funció cultural i estètica... Per contra, l'absència o la llunyania de la vegetació, de les plantes i els arbres, alimenta el ben conegut malestar urbà i no és aliena als desigs d'emigració als suburbis dispersos (fenomen que comporta penoses conseqüències: el malbaratament energètic, la contaminació urbanitzadora d'àmbits naturals...). A banda, hi ha la miopia de molts ajuntaments, com és el cas del de València, que conceben la plantació d'arbres o flors com una qüestió ornamental, triant espècies

inadequades climàticament (com ara palmeres o tarongers per a les voreres, les quals no poden tindre capacitat d'ombra) o impròpies d'un medi com el nostre (per exemple, les flors de rotació ràpida importades de climes més plujosos).

Indicarem unes línies necessàries d'extensió del verd urbà:

1. L'entorn agrícola o forestal dels nostres municipis seria la seua primera possibilitat si es crearen proteccions adequades d'eixe medi, mitjans per a què la ciutadania el pugua fruit, rutes de passeig ben connectades, menudes parcel·les de conreu per al lleure i l'autoconsum de persones jubilades o aficionades... El cas de l'horta de València és exemple del que no s'hauria de fer ja que la ciutat creix destruint-la quan conté una suma de valors naturals i culturals que la fan, en potència, envejable per al rescat de la seua primigènia condició ambiental.

2. Tots els municipis mitjans i grans necessiten un o varis parcs públics de certa dimensió dins la trama edificada que permetan a la ciutadania una immersió en la natura. Són equipaments d'una vasta extensió de massa arbòria i de major superfície per a què funcionen com a pulmons reals de la ciutat. Sense parcs urbans els municipis mitjans i grans no ofereixen condicions satisfactòries de vivencialitat. I encara hi ha el cas d'ajuntaments que fan dels seus parcs la reserva per a uns altres usos rosegant espai a la vegetació...

3. Alhora, fan falta petits jardins de barri. La ciutadania hauria de gaudir d'una zona verda a una distància màxima de 200 metres de la seua residència, de manera que diàriament tinguera la possibilitat de visitar-la, els xiquets de jugar-hi, els vells de reunir-se i prendre el sol... Els dèficits són enormes i els esforços municipals escassos. No és fàcil, per altra banda, fer-los en trames urbanes ja consolidades. Hi cal posar imaginació, perquè les possibilitats existeixen: peatonalitzar places i reconvertir-les en zona verda, guanyar interiors d'illes edificades per enjardinar-les i fer-les accessibles, recuperar per a esplai terrenys sense ús com ara determinats solars abandonats...

4. La plantació d'arbres en les vies públiques continua pendent en multitud de municipis. En alguns casos es tracta de reforestar-les, com ara avingudes on, amb el desembarcament del cotxe a partir dels anys cinquanta, foren tallats centenars d'arbres de grans dimensions per ampliar les calçades (a València, l'Albereda, l'Avinguda del Port o el Camí de Trànsits, clamen per recuperar l'antiga esplendor). En moltes de les vies més noves es tractarà de plantar els arbres que mai han tingut per a què ens protegeixen i ens alegren la vida. En aquests casos, l'inconvenient major sol ser que les voreres ja neixen estretes a major glòria de l'automòbil i el que s'ha de fer és ampliar-les per a què els arbres queden degudament separats de les cases, amb escossells de dimensions suficients i amb un pas que permeta el passeig tranquil del vianant.

A tall de conclusió: la integració de la natura en la ciutat ens du a reconsiderar el pes relatiu de la vegetació i de l'asfalt, de caminar i de conduir el cotxe privat. La gran majoria dels nostres municipis estan lluny d'oferir-nos una vegetació acceptable dins de la urbs edificada. Si reverdir

la ciutat ha de resultar forçosament lent i treballós, com ens podem permetre el luxe d'ajornar-ho?

* Arquitecte-Urbanista

Fitxer baixat de **<http://www.terracritica.org>**